

Paweł Dybicz
Gloryfikacja „wyklętych”.
Polacy przeciw Polakom

Eliza Sarnacka-Mahoney
Trumpy królem?

Prof. Henryk Skarżyński
Dzielimy się wiedzą

„Sprawiedliwe sądy”,
czyli kijem w sędziów

UKRAINA NA KRAWĘDZI

ISSN: 1509-3115 Indeks: 353299

9 771509 311508

PATRONAT HONOROWY

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Marcin Kuchciński

Patronat Honorowy
Michał Missan
Prezydent Elbląga

CENTRUM SPOTKAŃ
EUROPEJSKICH
ŚWIATOWID W ELBLĄGU

Institucja
Samorządu Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

XXVII OGÓLNOPOLSKI FESTIWAL Sztuki Słowa

„...czy to jest kochanie?”

20.03.2025

godz. 19:00

Duża Sala Kina Światowid
cena biletu: 60zł

**Koncert
zespołu PLATEAU
"Projekt Grechuta"**

22.03.2025

godz. 10:00-14:00

Scena na piętrze
wstęp wolny

**Prezentacje konkursowe
w kategorii recytacja**

godz. 16:00-20:00

Galeria Nobilis
wstęp wolny

**Prezentacje konkursowe
w kategorii piosenka poetycka**

23.03.2025

godz. 17:00

Duża Sala Kina Światowid
cena biletu: 130 zł

**Koncert Galowy
Koncert Laureatów
XXVII edycji OFSS**

„...czy to jest kochanie?”

oraz

**Koncert "Po miłości kres"
w wykonaniu Artura Żmijewskiego
z zespołem**

Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu, Plac K. Jagiellończyka 1, 82-300 Elbląg
tel. 55 611 20 50, fax 55 611 20 60 email: info@swiatowid.elblag.pl www.swiatowid.elblag.pl

Sponsorzy:

Patronat medialny:

Pod Twoją obronę

Mamy czas chaosu i to się pogłębia. Niektórzy próbują tę sytuację racjonalizować, że oto stary świat odchodzi i przychodzi nowy, że mija epoka liberalnej demokracji, nudnej, ale przewidywalnej, a światem będzie teraz rządzić grupa autokratów, szefów największych państw. I że musimy się z tym pogodzić.

Owszem, w tym kierunku zmierza świat, w tym kierunku pcha Amerykę Donald Trump, ale czy to mu się uda, jak to się skończy – tego przecież nie wie nikt. Na razie widzimy szamocącego się prezydenta USA, który co godzinę ogłasza coś innego: to podejmuje decyzje, to się z nich wycofuje.

Wrogiem USA stała się Kanada. A w zasadzie nie wrogiem, tylko sąsiadem, którego Stany Zjednoczone chcą anektować.

Wrogiem numer 2 stała się Unia Europejska. „Ona powstała, by nas d...”, mówią trumpiści. I to wystarcza, by ją zwalczać. Jestem dziwnie pewien, że cokolwiek Europa by zrobiła, to dla Trumpa będzie źle. Atakował ją, że za mało wydaje na obronność. Teraz, po brukselskim szczycie, Europa zobowiązała się do większych wydatków. Czekam więc, kiedy Trump zacznie ją atakować, że chce wojny, a nie pokoju...

Wróg numer 3... Jeszcze nie tak dawno prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski był fetowany w Kongresie. Dziś prezydent USA mówi o nim „dyktator”, poniża go, obarcza winą za wojnę, wycofuje pomoc. Za to Władimir

Putin awansował do roli człowieka, któremu amerykański prezydent ufa. I z którym już współpracuje – Rosja ma pośredniczyć w rozmowach z Iranem na temat jego programu atomowego. Czyli jest wciągnięta w sprawę Izraela i Bliskiego Wschodu. Jest partnerem.

Ameryka dokonuje kolejnego zwrotu w swojej historii, porzucając dotychczasowych sojuszników. Mocarstwa tak mają. W tym stuleciu Amerykanie porzucili rząd w Afganistanie, porzucili Kurdów, porzucili demokratyczne grupy w Syrii i Libii. Łatwo to im przychodzi.

Czy potrafimy z tego wyciągać wnioski? „Tylko Trump może coś wymusić na Rosji!”, woła Andrzej Duda i przekonuje, że dobry Trump nigdy nas nie przehandluje. Jest to wiara w rodzaju modlitw z przydrożnych kapliczek: „Pod Twoją obronę uciekamy się, święta Boża Rodzicielko...”.

Duda i wielka część polskiej prawicy wierzą, że służalczością, pokornością dobiją się pańskiej łaski i prezydent USA weźmie nas w swoją opiekę. Łączy się to z jeszcze jednym przekonaniem – że Polska może być Trumpowym koniem trojańskim, który rozwałać będzie Unię Europejską. Będzie więc sługą i uniozonym, i pożytecznym...

Polska dzieli się na naszych oczach na tych, których Trumpowski reset niepokoi, a niektórych nawet przeraża, i na tych, którzy w Trumpa wierzą. Tworzy się nowy podział. Ważny, bo dotyczy i egzystencji narodu, i wizji jego przyszłości. On już dzieli. Kości zostały rzucone.

BAKOWSKI

ARCHIWUM PRZEGLĄDU

Twoje okno do historii
tygodnikprzeklad.pl

CZYTAJ I ODKRYWAJ

**Ponad 1000 tekstów
najwybitniejszych autorów**

NUMER 20/2017

**„Zbrodni nie wolno przemilczać”
August Grabski**

W NUMERZE

KRAJ

- 8 **Polacy przeciw Polakom**
Kult „wyklętych” nasila podziały
- 10 **Nie zdajemy sobie sprawy ze skali katastrofy Ukrainy**
– rozmowa z prof. Rafałem Chwedorukiem
- 14 **Złodziejstwo i szcucie pod auspicjami rządu PiS**
Sprawiedliwość za „Sprawiedliwe sądy”
- 18 **Banki spółdzielcze: życie w czekoladzie**
Przestały służyć swoim klientom
- 20 **Podatnicy płacą za kształcenie księży**
Zastanianie się konkordatem
- 32 **Potrąfimy podzielić się wiedzą**
Po 6. Kongresie „Zdrowie Polaków”
- 51 **Sułozowa – magia pasków i skał**
Widoki, które zachwyciły świat

ZAGRANICA

- 22 **Trump królem?**
Korespondencja z USA
- 26 **Deklaracja przez pośredników**
Czy Kurdowie zaprzestaną walki z Turcją?
- 54 **Kryzys mieszkalnictwa w Hiszpanii**
Obcokrajowcy windują ceny

HISTORIA

- 28 **Od hrabiego po księdza**
Kto napisał w PRL akademickie podręczniki do historii

SPORT

- 36 **Świetny sezon Atlético Madryt**
Boiskowi awanturnicy trzecią siłą

KULTURA

- 38 **Rzeczy, których nie wyrzuciliśmy**
– rozmowa z Moniką Majorek
- 41 **Culturalia**
- 42 **Boskość abstrakcji**
Malarstwo Aleksieja Jawlenskigo
- 66 **97. Aukcja Nowej Sztuki**

NAUKA

- 44 **Ardi schodzi z drzewa**
Haluksy spuścizną po praprzodkini

PSYCHOLOGIA

- 48 **Bez śladów na ciele**
– rozmowa z Urszulą Struzikowską-Marynicz

TECHNOLOGIE

- 56 **Sztuczna inteligencja a etyka**
Moralność AI kształtujemy my

ZWIERZĘTA

- 59 **„Cesarz” na lodzie**
Jak pingwiny przystosowały się do zimna

FELIETONY I KOMENTARZE

- 3 **Robert Walenciak**
Pod Twoją obronę
- 17 **Jan Widacki**
Bójcie się obcych?
- 31 **Roman Kurkiewicz**
Trumpolityka
- 35 **Tomasz Jastrun**
Gęsty czas
- 47 **Wojciech Kuczok**
Pan Tupecik i wieczność

26

ZAGRANICA

DEKLARACJA PRZEZ POŚREDNIKÓW

Czy Kurdowie zaprzestaną walki z Turcją?

56

TECHNOLOGIE

SZTUCZNA INTELIGENCJA A ETYKA

Moralność AI kształtujemy my

59

ZWIERZĘTA

„CESARZ” NA LODZIE

Jak pingwiny przystosowały się do zimna

Projekt okładki: Iza Mierzejewska

f Klient płaci za wszystko

Oczywiste jest, że banki, tak jak towarzystwa ubezpieczeniowe, są piramidami finansowymi, tyle że lepiej regulowanymi (obowiązkowe rezerwy, wskaźniki WIBOR itd.), żeby nie zbankrutowały jak Amber Gold. Owszem, taka instytucja jest konieczna, aby cywilizacja funkcjonowała. Ale czy nie wystarczyłby jeden bank? Przecież banki nie wytwarzają wartości dodatkowej, tylko funkcjonują w jej wtórnym podziale i zyski (bajeczne) są pochodną zysków przemysłu (ponieważ źródłem zysku jest wartość dodatkowa wytworzona przez robotników). Ach, marzenie ściętej głowy, bo nikt na lewicy nie myśli o zmianie sposobu produkcji z kapitalistycznego na socjalistyczny.

Artur Kozłowski

f Co nam szykuje Trump?

„My” zgadzamy się na zbrojenia to za dużo powiedziane – ja się nie zgadzam na rozwijanie przemysłu zbrojeniowego, zgadzam się z Czechowem i nie chcę, żeby strzelba z pierwszego aktu brała udział w naszym „teatrze”. Nagromadzenie broni nie jest żadną gwarancją bezpieczeństwa! Przeciwnie, im jej więcej, tym bliżej wojny. Bezpieczeństwo to zdrowe, wykształcone, sprawne fizycznie społeczeństwo, rozwinięta nauka, mądra młodzież, czyste powietrze i woda – i można tu dodać, co komu jeszcze przyjdzie na myśl. Nie broń! Kto wreszcie zacznie mówić

o rozbrojeniu i pokoju – czy są już u nas tacy bohaterowie? Kiedyś byli. W wywiadzie skrupulatnie wymieniono „wrogów” Europy: Rosję, Chiny, Iran, Koreę Północną – to są potencjalni przeciwnicy USA, nie Europy.

Ewa Wesołowska

Wysokie wydatki na zbrojenia nie poprawią bezpieczeństwa Europy. Duże budżety wojskowe nie muszą się równać nowoczesnej armii, a we współczesnych konfliktach masowe armie z setkami czołgów stają się już przeżytkiem. Polska nie wyciąga z tego żadnych wniosków. Wydajemy miliardy na wojsko, choć za połowę tej kwoty dałoby się stworzyć skuteczne siły zbrojne. Jednak problem tkwi nie w pieniądzech, ale w mentalności rządzących, którzy chcą mieć armię z milionami żołnierzy. Nikt nie pyta, ile to kosztuje i jaki jest sens takich zbrojeń.

Paweł Stawicki

f Kochali USA, bo dostawali pieniądze

Można być naiwnym i wierzyć, że utrzymankowie USAID czy fundacyjek filantropa Sorosa w zamian za żołąd wyplacany im w formie rozmaitych grantów realizowali szlachetne cele, zgodne z interesem swoich krajów. Jednak ten, kto wyciąga lepkie łapki po pieniądze od zagranicznych instytucji, powinien mieć przynajmniej tyle przyzwoitości, by robić to jawnie. Tymczasem często ci sami, którzy z potwornym jazgotem tropili dwojące się im i trójące w oczach „ruskie onuce” i rubelki z Kremla, byli futrowani dolarkami z Waszyngtonu (tylko towarzystwo z „Krytyki Politycznej” przytuliło w parę lat 5 mln dol. – można pożyczyć!). Pewnie nawet byśmy się o tym nie dowiedzieli, kiedy odcięte od korytka sierotki nie zaczęły skomleć wniebogłose, gdy widmo wzięcia się do jakiejś uczciwej pracy zajrzało im w oczy. (...)

Roland Wagner

ZDJĘCIE TYGODNIA

Start rakiety SpaceX Starship z bazy kosmicznej w Boca Chica w Teksasie, 6 marca 2025 r. Podczas ósmego lotu testowego, tak jak przy poprzedniej próbie, doszło do eksplozji statku kosmicznego.

Gdy Zjednoczona Prawica zaczęła rządzić w 2015 r., **zadłużenie państwa było na poziomie 924 mld zł**, a gdy kończyła w 2023 r., **sięgało 1,7 bln**. W 2024 r. **przekroczyło 2 bln i rośnie o ponad miliard dziennie**.

Zmarł **Janusz Roszkowski** (96 lat). Wybitna postać polskich mediów. Redaktor naczelny i prezes Polskiej Agencji Prasowej (1972-1986), przewodniczący Komitetu ds. Radia i Telewizji (1986-1989). Świetny znawca problematyki niemieckiej i historii II wojny światowej. Miłośnik książek i dobrej kultury. Współpracował z naszym tygodnikiem. Zostawił po sobie dobrą pamięć.

Były komendant główny policji **Zbigniew M.** został aresztowany na trzy miesiące. Jest podejrzany o przestępstwa skarbowe i gospodarcze oraz utrudnianie śledztw.

Za sprawę Collegium Humanum został odwołany komendant główny Państwowej Straży Pożarnej nadbrygadier **Mariusz Feltynowski**. Jego miejsce zajął nadbrygadier **Wojciech Kruczek**, komendant wojewódzki PSP na Śląsku.

Minister cyfryzacji Krzysztof Gawkowski w rządzie znany jest głównie z licznych konferencji prasowych, po których niewiele się zmienia. Pochwalił się sukcesami na Ukrainie. **Polska zamówiła kolejne 5 tys. zestawów Starlink**. Według Gawkowskiego „Polska utrzymuje internet na Ukrainie. Starlinki zapewniają internet, bezpieczeństwo w obszarze cywilnym i wojskowym. Dzięki temu front się trzyma”.

W Polsce jest już **ponad 67 tys. osób, których**

majątek wynosi przynajmniej 1 mln dol.

433 tys. osób pobierało w 2024 r. emeryturę niższą od minimalnej, czyli od 1780,96 zł.

Renata Kim z „Newsweeka” została **laureatką Nagrody im. Andrzeja Woyciechowskiego przyznawanej przez Radio Zet**. Kapituła nagrodziła ją za cykl materiałów śledczych dotyczących Collegium Humanum.

Najstarsza szkoła w Polsce, czyli Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka Stanisława Małachowskiego w Płocku, **ma 845 lat**. Powstała w 1180 r. jako fundacja Dobiechny, wdowy po Wojstawie, opiekunie Bolesława Krzywoustego.

Dwie trzecie dzieci w wieku 7-12 lat, czyli 1,6 mln, aktywnie korzysta z internetu i ma stały kontakt z komunikatorami i serwisami społecznościowymi. Najpopularniejszy jest **TikTok, z którego korzysta 760 tys. dzieci** z tej grupy. Z Facebooka korzysta 580 tys. dzieci w wieku poniżej 13 lat, a z Messengera 900 tys. dzieci.

Ponad 10 mld zł rocznie wydają Polacy prywatnie na zabiegi rehabilitacyjne. Do tego dochodzą 2 mld zł z NFZ. Usługi pacjentom świadczy **160 tys. fizjoterapeutów i rehabilitantów**.

10,7 tys. chińskich samochodów kupili Polacy w 2024 r. 86% to samochody z silnikiem benzynowym.

W latach 2003-2023 spadło pogłowie zwierząt gospodarskich w Unii Europejskiej. Najbardziej zredukowane zostały stada owiec i kóz – o ok. 22%, natomiast bydła o 9%.

PRZEBŁYSKI

Komiccy od Czarzastego

Wyborcy opuścili lewicę ze stemplem Czarzastego. Tę spod innych chorągiewek też. Łatwiej zrozumieć ich frustrację, gdy się czyta też sfrustrowanego Dariusza Cychola. Szef „Faktów po Mitach” przypomina popularny przed trzema laty filmik z Anną Marią Zukowską przekonującą, że mężczyzna może urodzić dziecko, bo przecież może mieć macicę. I Katarzynę Kotulę, ministrem ds. równości. „Kiedy wyszły na jaw rozbieżności z jej deklarowanym i faktycznym wykształceniem, okazało się, że jest osobą magisterską uwięzioną w ciele osoby licencjackiej”. Cychol nawiązał także do plotek o dymisji Andrzeja Szejny. Oficjalnie za nastrzelane kilometrówki, a nieoficjalnie za... niechęć do trzeźwej oceny rzeczywistości.

Z dachu do aresztu

Na drugie powinien mieć Afera. Poseł PiS Dariusz Matecki może oglądać obrady Sejmu w świetlicy więziennej. Ma tyle zarzutów, że grozi mu 10 lat odsiadki. Uważa się za wielkiego spryciarza, ale jest tylko bezcelnym aferzystą. Jako człowiek Ziobry był bezkarny – już nie jest i bardzo to przeżywa. Wylazi w nocy na dach Sejmu, konkuruje z hejterami na najgłupsze wypowiedzi.

Czuł, że pętla się zaciska. W komunikatorze Signal był członkiem tajnej „Grupy Wejście”. Z aferzystami z Funduszu Sprawiedliwości ustalał, co w tej sprawie robią organy ścigania. Ale kasę z łapówek brał jawnie. W kopertach.

Plastikowa szabelka Potockiego

Samozwańczy ekspert wojenny Andrzej Rafał Potocki zarobił w tygodniku „Sieci” kupę kasy na tasiemcowym serialu o wielkich sukcesach Ukraińców i klęskach Rosjan. By aż tak się nie kompromitować, Karnowski przesunął pracownego konfabulanta na sam koniec tygodnika. Potocki nie protestował. Kasa ta sama, a myśleć można jeszcze mniej. 3 lutego Potocki wysłał w świat taką myśl: „Prezydent ZELEŃSKI już porzucił swoich dotychczasowych niemieckich przyjaciół i kadzi Trumpowi, że w negocjacjach z Rosją Europa jest niepotrzebna, wystarczą Stany i Ukraina. Ten facet ma dwie wybitne zdolności. Pierwsza to szybko zjednywanie sobie przyjaciół, a druga to jeszcze szybsze zranienie ich do siebie. Jednak tak otwarte ołanie ludzi, którym przed chwilą wciskało się bez wazeliny, jest grubo niesmaczne”.

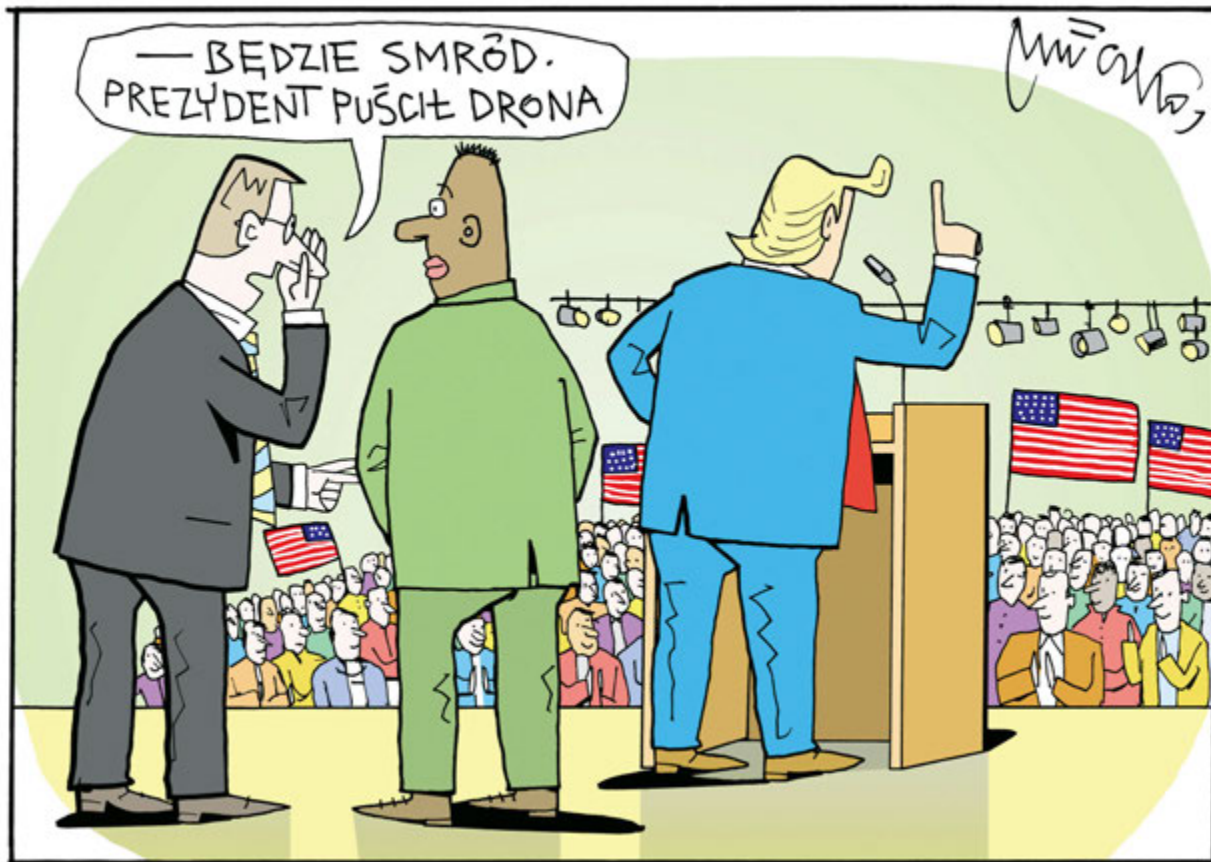
Czytanie felietonów Potockiego jest jednak pożyteczne. Śmiech to zdrowie.

Bujara marzy o niedzielnych kontrolach

W czołówce specjalistów od opowiadania Polakom, czego chcą, jest Alfred Bujara. Aparatczyk Solidarności, który żyje ze zwalczania handlu w niedziele. Oczywiście w trosce o życie rodzinne pracowników. Bujarze udało się zamknąć duże sieci handlowe. A że życie handlowe nie uznaje próżni, pojawiły się pomysły, jak omijać absurdalne przepisy i handlować pod szyldem biblioteki czy poczty. Bujara wie, jak z tym walczyć. Zabiega o rozbudowanie kontroli. W niedzielę nie będą pracować handlowcy, bo Bujara wysłał w kraj tysiące kontrolerów. O życiu rodzinnym kontrolerów Alfred B. nie myśli. Podobnie jak o losie klientów wystających w soboty w długich kolejkach.

PYTANIE TYGODNIA | Co dziś oznacza być Europejczykiem?

WITOLD BERES,

redaktor naczelny magazynu „Kraków i Świat”

Jeszcze do jesieni 2023 r., gdy bandyci napadli na Izrael (który zareagował niewspółmiernie), a nawet 2024 r., gdy Amerykanie wybrali Forresta Trumpa, było OK. Jesteśmy Europejczykami, bo chcemy Unii Europejskiej, która powstała po to, aby uniemożliwić wojnę na kontynencie. Mało tego, współgrała z USA (dzięki wojskom amerykańskim spacyfikowano Niemcy), zacieśniała współpracę z Izraelem, który był forpcztą Zachodu na Bliskim Wschodzie, wciągnęła młodą Europę, a i wypuściła dzina kultury i sukcesu gospodarczego. Mało: próbowała zaszczyć europejskość w swoim największym przeciwniku, Rosji. Dziś wszyscy się przelicytowują, kto był bardziej antyrosyjski, ale ja tam wiem, że gdyby 20 lat temu udało się Moskwę wciągnąć w krąg Zachodu, dziś byłoby inaczej. Lecz mój świat poszedł w diabły jak głosy oddawane na Unię Wolności

– nie ma już ani jednego elementu, który przesądzał o mojej Europie. Dziś prawdziwy Europejczyk musi się szykować do wojny, wszyscy o tym trąbią na lewo i prawo, jakby to była bułka z masłem. A to mnie nie interesuje. Więc już nie wiem, co to znaczy być dzisiaj prawdziwym Europejczykiem.

DR AGNIESZKA KWIATKOWSKA,
socjolożka, politolożka, USWPS

Trzy czwarte Polek i Polaków czuje się Europejczykami, podobny odsetek widzi Unię Europejską jako ostoję stabilności w świecie pełnym niepokojów. Europejskość dziś opiera się głównie na wspólnych wartościach: demokracji i praworządności, ochronie socjalnej obywateli, odpowiedzialności za środowisko i klimat, tolerancji i solidarności. Mimo problemów wewnętrznych Europa pozostaje przestrzenią współistnienia wielu kultur, a bycie Europejczykiem zakłada gotowość do dialogu i myślenia wspólnotowego, bez utraty własnej odrębności.

W świetle obecnego kryzysu konstytucyjnego w Stanach Zjednoczonych europejskość to również współdzielona suwerenność i silne mechanizmy ochrony praworządności, które ograniczają możliwości szybkiego rozmontowywania demokracji na poziomie Unii.

KRZYSZTOF DAUSZEWICZ,
satyryk, komentator życia publicznego

Dziś bycie Europejczykiem oznacza, szczególnie w sposobie myślenia, stanie jak najdalej zarówno od Rosji, jak i od Ameryki. Obecna sytuacja na świecie jest szansą, aby Europa wreszcie zadbała o swoją integralność i zrobiła to solidnie i na serio. Warto zdać sobie sprawę, że teraz Ameryce nie będzie zależało na tym, aby Europa funkcjonowała na swoich zasadach. Dla Ameryki liczy się przede wszystkim jej własny interes. To jednak idealny punkt wyjścia do tego, aby Europa zaczęła myśleć o realizowaniu głównie swoich interesów.

Rozmawiał Kornel Wawrzyniak